



WMO Raad Soest

Secretariaat:
Postbus 44
3760 AA Soest

E-mail: info@wmoraadsoest.nl
Website: www.wmoraadsoest.nl

Aan: Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Soest
Postbus 2000,
3760 CA Soest

Onderwerp: Advies Visie mantelzorgondersteuning

Soest, 4 december 2014

Geacht College,

Met genoegen heeft de WMO Raad Soest kennis genomen van uw met mail van 20 november ontvangen notitie, waarin u uw visie schetst voor de toekomst van de mantelzorgondersteuning. Deze schets geeft naar de mening van de Raad blijk van het besef dat mantelzorg een onmisbare schakel is, in het streven burgers zelf meer verantwoordelijk te maken voor hun zorg en welzijn. Tevens blijkt uit uw visie duidelijk dat naar uw mening mantelzorg-ondersteuning noodzakelijk is om een verantwoorde balans tussen de eigen verantwoordelijkheid van burgers en de inzet van professionele hulp, te realiseren.

De Raad wil hiervoor haar waardering uitspreken. Wij hebben er vertrouwen in, dat de door u beoogde aanpak op een goede wijze bijdraagt aan het versterken van de positie van zorgvragers en hun mantelzorgers.

In uw begeleid schrijven, verzoekt u de Raad aan te geven op welke wijze de door u gepresenteerde visie kan worden aangescherpt. De Raad voldoet graag aan dit verzoek. Onderstaand zal eerst op de Visie mantelzorgondersteuning en vervolgens op de meegezonden achtergrondinformatie worden ingegaan.

1. Visie mantelzorgondersteuning

Algemeen

Tot tevredenheid van de Raad geeft u in uw notitie aan, dat u extra structureel geld inzet voor de versterking van mantelzorgondersteuning. Deze middelen worden -kort samengevat- ingezet om:



- de formatie van het Steunpunt Mantelzorg te versterken;
- een innovatiefonds in het leven te roepen;
- de deskundigheid van in- en externe deskundigen ten aanzien van mantelzorg, te vergroten.

De Raad stemt in met uw opvatting dat mantelzorgondersteuning niet alleen een zaak is voor het Steunpunt Mantelzorg, maar ook voor professionals die bij hun werkzaamheden met mantelzorg worden geconfronteerd. U verbindt hieraan een aantal consequenties (training, een netwerk mantelzorg etc.) die wij van harte onderschrijven.

De Raad is enthousiast over het door u voorgestelde innovatiefonds. Daaruit kunnen initiatieven op het vlak van de waardering van mantelzorgers en ondersteuningssystematieken worden bekostigd.

Op drie punten mist de Raad een nadere uitwerking.

Dat betreft:

- op de eerste plaats de waardering van mantelzorgers. U stelt middelen beschikbaar om voorstellen op dit vlak te ontwikkelen (het innovatiefonds).
De Raad vraagt zich af of dit noodzakelijk is en of de gemeente en het Steunpunt zelf niet in staat zijn dit op te pakken (het gaat hier niet om de uitvoering van ontwikkelde voorstellen). Op deze wijze kan een deel van het hiervoor bedoelde geld voor andere dingen worden ingezet. De Raad is van harte bereid hierover met u mee te denken;
- op de tweede plaats geeft u aan, het belangrijk te vinden dat klantmanagers uit andere werkterreinen op de hoogte zijn van mantelzorg en de betekenis daarvan voor dat specifieke werkterrein.
De Raad is van mening dat deze kennis moet leiden tot een inbreng vanuit deze sectoren (bijvoorbeeld Werk en Inkomen) bij de ondersteuning van mantelzorgers;
- op de derde plaats een analyse van de geboden hulp van de mantelzorgers. In een eerder advies heeft de Raad aangegeven, dat de voorgenomen veranderingen eigenlijk vooraf gegaan hadden moeten worden door een analyse van de mogelijkheden op basis van eigen kracht. Op die manier was het mogelijk geweest vast te stellen wat mantelzorgers zelf kunnen of willen doen, of hieruit voor de ondersteuning door het Steunpunt of professionals een bepaalde lijn is af te leiden, of die voor alle groepen mantelzorgers geldt en hoe in aanvulling daarop het vrijwilligerswerk kan worden ingevuld. U heeft deze discussie in tijd naar achteren geschoven. Desalniettemin vraagt de Raad daar nu al vast opnieuw uw aandacht voor.

Elders in dit advies wordt een aantal suggesties gedaan als aanvulling/uitwerking van uw schets.

Specifiek

Bladzijde 2: Kaders samengevat

U geeft terecht aan dat de positie van mantelzorgers wordt versterkt door waardering en door ondersteuning.



De Raad deelt die mening, maar er is meer. Door mantelzorgers meer te betrekken in het proces van zorgtoewijzing krijgt de zorgvrager de juiste soort zorg.

Dit ontlast de mantelzorger aanzienlijk. Als de zorgvrager niet de zorg ontvangt, die qua aard en omvang het best aansluit bij diens behoeften, is mantelzorgondersteuning niet optimaal. Immers, de mantelzorger blijft belast met een deel van de zorg, die eigenlijk beter anders geboden had kunnen worden.

Wij stellen voor bij de derde bullit, als derde aandachtsstreepje op te nemen: de betrokkenheid van mantelzorgers als gelijkwaardige partner in het toewijzingsproces gaat zien.

Achter "Kortom:..." wordt als het ware een conclusie getrokken. Het toekennen van collectieve in plaats van individuele voorzieningen is een terechte doelstelling, maar deze kan niet uit de voorafgaande tekst worden afgeleid.

Voorstel: "De gemeente tracht het voorgaande te realiseren door"

Bladzijde 2: Visie op integrale dienstverlening

De integrale aanpak waarbij van de klantmanagers van de onderscheiden teams een systematische aandacht voor mantelzorg(ers) wordt gevraagd en de toekomstige ondersteuning daarbij van het Steunpunt Mantelzorg, spreekt zeer tot de verbeelding van de Raad.

Wij zijn het eens met de conclusie dat alleen op die wijze efficiënt meer mantelzorgers worden bereikt en dus (vanuit diverse invalshoeken) breder en meer integraal kunnen worden ondersteund (zie de punten Algemeen en Suggesties, later in dit advies).

Wij Ondersteunen, zoals gezegd, van harte het toekennen van structurele middelen aan de scholing van klantmanagers op het vlak van mantelzorgondersteuning. Hierbij wordt aangetekend dat dit een permanent proces dient te zijn, vanwege verloop van personeel en nieuwe ontwikkelingen.

Bladzijde 3: Uitwerking koers mantelzorgbeleid gemeente

Bij de beschrijving van het resultaat van het gemeentelijk beleid wordt een schets gegeven van de lokale ondersteuningsstructuur met het Steunpunt als spin in het web.

Wij verstaan dit als een soort netwerkorganisatie waarin niet alleen het Steunpunt maar ook professionals participeren. Als dit is bedoeld, dan juicht de Raad dit van harte toe. Alleen op die wijze is volgens de Raad een integrale benadering mogelijk.

Ter voorkoming van mogelijk misverstand vraagt de Raad hoe de beschrijving van de financiële middelen voor volgend jaar moet worden gelezen.

Is er sprake van € 186.702,- bovenop het reeds beschikbare budget van € 128.719,-, of is er sprake van een ophoging van het huidige budget met het verschil tussen beide bedragen, dus met € 186.702,- als bovengrens.

Wij zijn tevreden met de verhoging van het budget; zelfs enthousiast als het een groei is van het budget met € 186.702,-. Overigens maakt de Raad u haar compliment met de exacte berekeningen.



Bladzijde 3: Korte termijn en lange termijn

De door het College in dit tekstblok beschreven prioriteiten voor de korte termijn spreken de Raad erg aan. Dat betreft met name de aandacht voor de integrale gemeentelijke dienstverlening en de taakuitbreiding van het Steunpunt Mantelzorg richting kennis vermeerdering bij professionals. De Raad is enthousiast over het nieuwe gemeentelijke innovatiefonds voor een nieuw ondersteuningsaanbod.

Daarentegen heeft de Raad aarzelingen bij de voorgenomen publiciteitscampagnes. Ervaringen op dit vlak zijn nogal wisselend gebleken.

Bladzijde 4: Lange termijn

Wij onderschrijven de lange termijn aanpak richting professionals en de rol van het Steunpunt daarbij en delen de mening dat dit een proces van jaren is. Graag merken we hierbij het volgende op:

- de Raad adviseert u kennis te nemen van de resultaten van lopende projecten binnen het domein van de Langdurige zorg, waarvoor VWS extra geld beschikbaar stelt. Hoewel deze vaak betrekking hebben op intramurale instellingen, is de problematiek van de relatie professional en mantelzorger daar qua aard niet fundamenteel anders, dan in de sfeer van de WMO.
- het verbeteren van de relatie tussen professionals en mantelzorgers is zeker niet nieuw. Door bijvoorbeeld Movisie, Mezzo, ActiZ en VWS zijn gedurende een lange periode projecten met dit doel opgezet. Daarbij kwam naar voren dat de bottleneck niet alleen bij de uitvoerende professionals lag, maar minstens net zo vaak of vaker bij het midden- en topmanagement. Bijvoorbeeld bedrijfseconomische overwegingen lagen daar vaak aan ten grondslag. Wij adviseren u de focus dus breed in de professionele instelling te leggen.

Bladzijde 4: Dienstverlening Steunpunt Mantelzorg Soest

De Raad is positief over de voorgenomen taken van het Steunpunt en de uitbreiding van de formatie.

Wel menen wij dat de uitbreiding met 0,2 fte wat aan magere kant lijkt. Immers, er komt heel veel op het Steunpunt af, o.a.:

- kennisverbreding intern en extern;
- meer werk omdat (naar wij hopen) meer mantelzorgers de weg weten te vinden, spin in het web etc.

Of deze verzwaaring wordt gecompenseerd door een andere ondersteuningswijze door het Steunpunt en inzet van professionals valt te betwijfelen. Immers, de ondersteuning van mantelzorgers door professionals zal voor een deel een ander karakter hebben, dan die van het Steunpunt. Deze inzet mag niet "in mindering" worden gebracht op de huidige inzet van het Steunpunt, omdat deze ondersteuning nooit door het Steunpunt werd geboden. De Raad adviseert dit in 2015 goed te monitoren en op grond van een evaluatie de formatie zo nodig in opwaartse richting bij te stellen.



De Raad adviseert u, om bij de vaststelling van de formatie van het Steunpunt rekening te houden met zaken, die niet aan een of meerdere van de professionals is toe te delen. Denk daarbij aan het faciliteren van werk en mantelzorg. In de combinatie werk en mantelzorg, gaat veel energie van de mantelzorger zitten. Denk daarbij bijvoorbeeld ook aan methodiekontwikkeling voor mantelzorgondersteuning. Voorkomen moet worden dat ieder het wiel opnieuw gaat uitvinden.

Bladzijde 5: Emotionele steun

Hoewel de Raad erkent dat een andere werkwijze van het Steunpunt aan de orde is, zet de Raad vraagtekens bij uitsluitend een telefonisch spreekuur. Dit kan de drempel voor mensen om ondersteuning te vragen verhogen.

Met veel belangstelling neemt de Raad kennis van de pool van vrijwilligers ten behoeve van de langer durende begeleiding van mantelzorgers. Dit komt goed overeen met de werkwijze van de Stichting schuldhulpmaatjes Soest, waar getrainde vrijwilligers hulpvragers langdurig begeleiden. Wel wijzen wij erop, dat ook vrijwilligers doorlopend getraind zullen moeten worden om hun nader te bepalen werk te kunnen doen. Wij verwijzen u naar hetgeen hierna (zie kopje Suggesties, 3^e alinea) over dit onderwerp is geschreven.

Suggesties

Door de gemeente is de bekendheid bij mantelzorgers en hun tevredenheid over het Steunpunt onderzocht.

Naar de mening van de Raad is dit een nuttige activiteit. Echter, dergelijke onderzoeken dreigen door hun opzet een wat statisch karakter te krijgen; vervolgonderzoek laat vaak nauwelijks andere uitkomsten zien. Dit komt onder meer door de wijze van bevragen. Door in de vraagstelling uit te gaan van het bestaande ondersteuningsaanbod, wordt gemakkelijk voorbij gegaan aan andere, niet benoemde ondersteuningsbehoeften. Deze moeten o.i. op een andere wijze worden achterhaald. De Raad overweegt in de vorm van 1 op 1 gesprekken met een aantal mantelzorgers een wat vollediger beeld van de ondersteuningswensen te krijgen. Wij nodigen u graag uit om dit in 2015 samen met ons op te pakken.

Mantelzorg Consult uit Soest heeft in opdracht van Mezzo onderzoek verricht naar mogelijkheden om mantelzorgers te waarderen. Daarbij is specifiek gekeken naar een zogenaamde mantelzorgpas. Met deze pas kunnen mantelzorgers korting krijgen op aankopen in hun woonplaats, maar ook elders. Uit dit onderzoek blijkt dat:

- de aan de uitgifte van de pas verbonden kosten jaarlijks echt minimaal zijn;
- de in het onderzoek geconsulteerde uitgever van de passen zorgt draagt voor de acquisitie van korting gevende lokale en landelijke winkeliers;
- een deel van de totale korting ten goede komt van degene die de pas aanbiedt (bijvoorbeeld Steunpunt Mantelzorg);
- er gemeenten zijn die een dergelijke pas aanbieden.

De Raad is graag bereid om op basis van dit onderzoek met u de mogelijkheden van een kortingspas voor mantelzorgers te bezien.



In het in jl. juli ongevraagde advies van de WMO Raad aan u over mantelzorg, is ingegaan op een integrale benadering van mantelzorgers vanuit de sfeer van de WMO en van Werk en Inkomen. Vanuit Werk en Inkomen geredeneerd, is het denkbaar om van ontvangers van een uitkering een tegenprestatie te vragen ten behoeve van mantelzorgers.

Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan mensen met een uitkering die voorheen in de zorg hebben gewerkt. Zij kunnen worden ingezet voor de begeleiding van mantelzorgers. Dit sluit aan bij uw gedachte om het voeren van begeleidende gesprekken met mantelzorgers gedurende een langere periode door vrijwilligers te laten uitvoeren, in plaats van door het Steunpunt.

Het mes snijdt aan twee kanten: de voormalige werknemer in de zorg is op een nuttige wijze actief en voor de gemeente kan dit geld besparen, dat op een andere wijze voor mantelzorg kan worden ingezet.

De vraag is wel of het verstandig is om werkloze zorgverleners te verplichten dit soort werk te doen. De Raad heeft hierover vooralsnog geen mening. Vanuit de WMO geredeneerd is een integrale benadering eveneens nuttig. Mensen die langdurig mantelzorg hebben verleend, hebben vaak hun baan opgezegd en zijn ver dan de arbeidsmarkt komen te staan. Via bijvoorbeeld het Steunpunt Mantelzorg kunnen deze mensen worden aangemeld bij de gemeente, om via het traject voor de zogenaamde “nuggers” weer betere aansluiting met de arbeidsmarkt te krijgen. Nu de gemeente de klantmanagers binnen het domein Werk en Inkomen bewust wil maken van de positie van mantelzorgers, is de tijd rijp voor een hiervoor beschreven aanpak. Graag treedt de Raad met u in overleg om de mogelijkheden daartoe te bezien.

Een groot probleem bij de ondersteuning van mantelzorgers is gelegen in het feit dat zij moeilijk zijn te bereiken. De door u voorgestelde aanpak draagt hier zeker in positieve zin aan bij. De Raad vraagt zich af of de WBT s in Soest geen goede rol kunnen spelen om meer mantelzorgers te bereiken en toe te geleiden naar ondersteuning.

Tenslotte

De WMO Raad is zeer positief gestemd over de wijze waarop met u en met uw medewerkers van gedachten wordt gewisseld over de WMO in het algemeen en de mantelzorg in het bijzonder.

Verder verheugt het ons dat u een beleidslijn rond mantelzorg heeft ontwikkeld, die haast naadloos aansluit bij de opvattingen die hierover binnen de WMO Raad leven.

De hiervoor gemaakte opmerkingen zijn bedoeld om uw visie op een aantal punten aan te scherpen en aan te vullen. De Raad hoopt tenslotte dat u bereid bent de hiervoor geschetste suggesties met ons op hun haalbaarheid te toetsen.

2. Achtergrondinformatie praatstuk toekomst mantelzorgondersteuning

Bladzijde 2

In het een na laatste tekstblok op bladzijde 2 geeft u aan, dat mantelzorgers die zelf kampen met beperkingen in de zelfredzaamheid, ook zelf ondersteuning en eventueel een maatwerkvoorziening kunnen krijgen.



De WMO-Raad interpreteert dit zo, dat de mantelzorger bijvoorbeeld huishoudelijke hulp kan krijgen voor diens eigen huishouden, als de mantelzorger daardoor in staat is veel duurdere zorg te verlenen aan de naaste. Niet alleen kan dit aan de specifiek wensen van zorgvrager en mantelzorger tegemoet komen, maar kan dit ook leiden tot een besparing voor de gemeente. Voor de duidelijkheid: zonder de noodzaak van het verlenen van zorg, zou de mantelzorger in het bovenstaande voorbeeld geen recht op deze hulp hebben. De Raad verneemt graag of u deze visie deelt.

Bladzijde 4

Op bladzijde 4 geeft u aan dat het voor het Steunpunt lastig was om bij werkgevers het combineren van werk en mantelzorg bespreekbaar te maken.

De Raad vraagt zich af hoe de gemeente als grote werkgever hier zelf mee om gaat. Kunnen mantelzorgers adequaat hun problemen bespreken met de leidinggevende?

Zijn er -wellicht informeel- faciliteiten voor mantelzorg verlenende werknemers bij de gemeente?

De Raad nodigt u uit om met hulp van de Stichting werk & mantelzorg er naar te streven in het bezit te komen van het predicaat mantelzorgvriendelijke werkgever.

Wat betreft de uitkomsten van de evaluatie onder geregistreerde mantelzorgers verwijzen wij naar een eerder in dit advies gemaakte kanttekening. Door mantelzorgers te laten scoren op het huidige aanbod, wordt wellicht voorbij gegaan aan wensen van mantelzorgers die niet passen in dit aanbod. Als iemand die in de woestijn verdwaald is en erge dorst heeft, gevraagd wordt of hij blij is met het water dat hij krijgt, zal de betrokkene zeer positief antwoorden. De tevredenheid zou groter zijn als hem gevraagd was of hij vervoer wil naar een oase.

Kortom, de Raad adviseert u in dit soort onderzoeken vooral met open vragen te werken.

Vertrouwende u hiermee van dienst te zijn geweest,
Namens de WMO Raad Soest,

H.J.M. van der Aalst,
secretaris